

Raadsvoorstel

Onderwerp	Uitdiepen IJzeren Man
Afdeling	Team Openbare Ruimte en BOR
Datum behandeling in B&W:	6 mei 2025
Datum raadsvergadering	1 juli 2025
Nummer	
Documentnummer	INT/25 - 687682
Zaaknummer	Z23 - 266591

Voorstel

1. In te stemmen met de gefaseerde aanpak voor het uitdiepen van de IJzeren Man.
2. In te stemmen met een voorbereidingskrediet van €350.000, ten laste te leggen van de algemene reserve, voor de realisatie van fase 1.
3. De volgende uitgangspunten in fase 1 leidend te maken:
 - a) Recreatieve functie geborgd voor een aanvaardbare periode
 - b) Minimale impact op flora en fauna
 - c) Beperkte overlast (maatschappelijke impact)
 - d) Kostenneutraal (inc. voorbereidingskrediet)

Eerdere besluitvorming

Het college heeft eerdere verzoeken om de IJzeren Man uit te diepen afgewezen vanwege onaanvaardbare risico's die het verwijderen van de mogelijk aanwezige leemlaag met zich mee brengt. Op 14 april 2020 heeft het college besloten om het besluit over het uitdiepen van de IJzeren Man door te schuiven na het gereedkomen van de N65. Omdat de N65 voorlopig niet doorgaat ligt de vraag, de IJzeren Man uit te diepen, weer voor.

Inleiding

Het waterpeil in de IJzeren Man daalt door perioden van langdurige droogte wat negatieve gevolgen heeft voor de waterkwaliteit en de recreatieve functie. Uit langdurige monitoring van Waterschap de Dommel en een uitgevoerd waterkwaliteitsonderzoek in 2017 (als bijlage toegevoegd) door het gespecialiseerde bureau B-Ware blijkt ook dat de waterkwaliteit in de IJzeren Man verandert, dit kan op termijn door verzuring negatieve gevolgen hebben. De toekomstverwachting is dat periodes van langdurige droogte vaker zullen voorkomen. De diepte van de IJzeren Man varieert voor het grootste gedeelte tussen de 0,5 m en 1,80 m. Voor een recreatieve functie is een minimale diepte van 2 meter nodig. Om de recreatieve functie te borgen en de waterkwaliteit te verbeteren zal de IJzeren Man uitgediept moeten worden.

Uit verkennend vooronderzoek is gebleken dat er geen dekkende leemlaag is. Hiermee lijkt het risico, dat het water uit de IJzeren Man loopt, niet aanwezig. Uit marktconsultatie is gebleken dat het werk binnen de stikstofregels kan worden uitgevoerd. Op dit moment zijn er onvoldoende gegevens beschikbaar om een reële inschatting van de risico's en effecten te maken. Extra onderzoek zal pas echt uitsluitsel kunnen geven.

Fase 1 Onderzoeksfase

In deze fase wordt een projectteam van specialisten en een aannemer opgericht (bouwteam). Dit bouwteam zal de benodigde onderzoeken identificeren en uitvoeren waarbij de volgende uitgangspunten leidend zullen zijn:

- a.) Recreatieve functie voor een aanzienlijke periode geborgd.
- b.) Minimale impact op flora en fauna
- c.) Beperkte overlast (maatschappelijke impact)
- d.) Kostenneutraal

Resultaat van fase 1 is een projectvoorstel met varianten en randvoorwaarden voor het uitdiepen van de IJzeren Man waarbij de vier uitgangspunten leidend zijn.

Fase 2 Uitwerking projectplan en uitvoering

In deze fase wordt de meest wenselijke variant verder in detail uitgewerkt, voorbereid en uitgevoerd. Dit is gelijk aan hoe elk ander civiel- en cultuurtechnisch project wordt uitgevoerd.

Beoogd effect

Een onderbouwd voorstel om gefundeerd te kunnen overgaan tot besluitvorming over de uitdieping van de IJzeren man.

Argumenten

1.1 Recreatieve functie IJzeren Man borgen

Door periodes van langdurige droogte zal het waterpeil van de IJzeren Man dalen. Dit heeft als gevolg dat er onvoldoende diepte in de IJzeren Man aanwezig is voor een recreatieve functie zoals zwemmen en varen.

1.2 Ondernemingen en verenigingen hebben zorgen geuit over de kwaliteit en kwantiteit van het water en de gemeente verzocht tot uitdiepen

De watersportvereniging de IJzeren Man (WIJM), duikvereniging de Dommelbaarzen en de uitbater van de IJM hebben hun zorgen uitgesproken over de huidige kwaliteit en kwantiteit van de IJzeren MAN. Al ruim 25 jaar is vaker formeel aan de gemeente verzocht door WIJM om de IJzeren Man uit te diepen. Het verschil met voorgaande verzoeken is dat het waterpeil nu dusdanig daalt dat er nu ook onvoldoende diepte is voor de recreatieve/zwemfunctie op de IJzeren Man.

1.3 Er lijken geen onaanvaardbare risico's als gevolg van de mogelijk aanwezige leemlaag te zijn.

In het verleden zijn, door het college, verzoeken voor uitdiepen afgewezen vanwege de risico's voor "leeglopen" van de IJzeren Man door het doorprikken of verwijderen van de leemlaag. Het meest recente waterbodemonderzoek uit 2024 toont aan dat deze leemlaag niet aanwezig is waardoor dit argument, om niet uit te diepen, geen stand houdt.

1.4 De uitvoering lijkt zonder negatieve invloed op o.a. Natura 2000 als gevolg van uitstoot van stikstof te kunnen.

Uitstoot van stikstof zou een argument kunnen zijn om niet over te gaan tot de uitvoering van het uitdiepen van de IJzeren Man. De drie geconsulteerde marktpartijen hebben aangegeven dat het mogelijk is de IJzeren Man uit te diepen zonder negatieve invloed op nabij gelegen Natura 2000 gebied.

1.5 Marktpartijen zijn unaniem voorstander van een aanpak in 2 fasen

Door de drie geconsulteerde marktpartijen is aangegeven dat een aanpak in twee fasen met een bouwteam de meest succesvolle vorm is om te komen tot de meeste kosten efficiënte variant.

2.1 Voor vervolgonderzoek is een krediet nodig.

Het is een complex project waardoor vervolgonderzoek nodig is naar de impact op de flora en fauna, beschikbare werkruimte, zandkwaliteit, vergunningen, de mogelijkheden tot depot, uitvoeringsduur, maatschappelijke consequenties, en capaciteit in de markt zodat een reële inschatting van het uit te voeren project gemaakt kan worden.

3.1 De uitgangspunten borgen dat de IJzeren man op een voor Vught acceptabele manier wordt uitgediept.

Voorop staat dat we de de IJzeren Man enkel uitdiepen om de recreatieve functie te borgen. Omdat de IJzeren Man een precair ecosysteem is, waar heel Vught van geniet is het belangrijk dat er middels de uitgangspunten gestuurd wordt op een uitwerking van het project binnen voor Vught acceptabele grenzen. Zo is de verwachting dat het gewonnen zand een aanzienlijke marktwaarde heeft, maar kan dit afhankelijk zijn van de mogelijkheid het zand langdurig op te slaan. Ook is impact op flora en fauna nu nog niet duidelijk en heeft de manier van uitdiepen ook effect op hoelang het uitdiepen effect heeft.

Kanttekeningen

1.1/2.1/3.1 Het project heeft de nodige operationele risico's.

Uit vervolgonderzoek kan blijken dat het project financieel onhaalbaar is door ongunstige omstandigheden, zoals de flora en fauna, beschikbare werkruimte, zandkwaliteit, vergunningen, mogelijkheden tot depot, uitvoeringsduur, maatschappelijke consequenties, en capaciteit. Ook zal definitief moeten blijken dat de dekkende leemlaag niet aanwezig is.

Door projectmatig te werken en in goed overleg tussen opdrachtgever en opdrachtnemer, worden risicovolle factoren eerst onderzocht om onnodige kosten te voorkomen. De raad en het college ontvangen twee keer per jaar een voortgangsrapportage (GROTIK¹), waardoor de efficiëntie en haalbaarheid van het project continu worden bewaakt. Dit minimaliseert de kans op onnodige kosten en zorgt voor een gestructureerde aanpak.

3.2. Financieel risico

Er bestaat de kans dat het project niet kostenneutraal uit te voeren is, door tegenvallende opbrengsten van het zand.

¹ GROTIK: geld, risico, organisatie, tijd, informatie en kwaliteit (incl. communicatie)

Participatie

Watersportvereniging IJzeren Man (WIJM), de Dommelbaarze en IJM zijn op de hoogte gebracht van het mogelijk uitdiepen IJzeren Man. Alle belanghebbende zullen worden betrokken in de participatie.

Financiën

Voor de uitvoer van fase 1 is in 2025 een voorbereidingskrediet nodig van € 350.000. Aangezien het een verkennend onderzoek betreft worden deze kosten niet geactiveerd en komen deze ten laste van de exploitatie. Binnen de exploitatie is hier geen rekening mee gehouden en deze financiële ruimte kan niet worden vrijgespeeld. Aan de gemeenteraad wordt voorgesteld de kosten te dekken door een onttrekking uit de algemene reserve. Het is mogelijk de algemene reserve in te zetten voor incidentele uitgaven. De stand van de reserve bedraagt per 31-12-2024 € 31.941.671, dit moet nog worden aangepast naar aanleiding van de Jaarrekening 2024. De reserve biedt voldoende ruimte voor dit voorstel. Wanneer gekozen wordt om door te gaan naar fase 2 wordt in het voorstel hierover de aanvraag voor het benodigde krediet meegenomen.

Burgemeester en wethouders van Vught,
De secretaris

W.F.F. Keijzers

de burgemeester

C.N.A. Nijkerken - de Haan

Openbare bijlage(n):

Ja

Vertrouwelijke bijlage(n):

Nee

Bijlagen onder geheimhouding:

Nee

Bijlage 1 Waterkwaliteitsonderzoek B-ware

Bijlage 2 Indicatief waterbodemonderzoek Terra Milieu